

Afrikagruppernas Effektrapport till FRII 2018

Kort om Afrikagrupperna:

Afrikagrupperna är en solidaritetsorganisation. Vår vision är en rättvis värld. Afrikagrupperna agerar i solidaritet med de människor som kämpar mot fattigdom och orättvisor och vi belyser och strävar efter att förändra orsakerna till ojämlikhet i det globala ekonomiska systemet. I detta arbete är Afrikagrupperna's partnerorganisationer viktiga aktörer. Afrikagrupperna är en ideell, partipolitiskt och religiöst obunden medlemsorganisation. Huvudkontoret är placerat i Stockholm. Organisationen har sitt ursprung i solidaritetsrörelsen i Sverige i slutet av 60-talet, både genom sitt stöd till befrielseströrelserna i södra Afrika och genom att vara en stark kraft i kampen mot apartheid i Sydafrika. Idag är Afrikagrupperna verksamma i fem länder i södra Afrika: Angola, Moçambique, Namibia, Sydafrika och Zimbabwe. I dessa länder är resursfördelningen mycket ojämn, fattigdomen utbredd, och hiv-prevalensen är bland den högsta i världen. Civilsamhället står inför stora utmaningar och utrymmet för civilsamhällesorganisationers möjlighet att verka krymper i stora delar av världen, så också i regionen södra Afrika. Tillsammans med partnerorganisationer i södra Afrika har Afrikagrupperna i mer än 40 år arbetat för och i området. En lika viktig del av Afrikagruppernas verksamhet sker i Sverige genom insamling, informations- och påverkansarbete. I Sverige driver Afrikagrupperna dessutom ett påverkansarbete för ett fritt Västsahara - Afrikas sista koloni.

1. Vad vill er organisation uppnå?

Afrikagrupperna vill belysa orsaken till fattigdom och orättvis fördelning av makt och resurser snarare än att lindra symptomen. Av den anledningen arbetar inte Afrikagrupperna med välgörenhet utan med långsiktigt förändringsarbete. Solidaritet är Afrikagruppernas ledord i vår syn på samhället och i allt arbete vi utför. Vi utgår från människors rätt till inflytande och att själva bestämma över sina liv samt att det är statens skyldighet att tillgodose detta. Partnerskap och ömsesidig respekt i relationen mellan människor och organisationer är för oss ett grundläggande förhållningssätt, liksom jämställdhet mellan kvinnor och män samt hushållning med jordens resurser.

Med visionen om en rättvis värld i sikte driver Afrikagrupperna sitt arbete inom följande områden: sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa; mat, mark och naturresurser; arbets- och levnadsvillkor; samt ett fritt Västsahara, samtliga med ett rättighetsperspektiv. Genom stöd till för närvarande 29 organisationer och 3 regionala nätverk samt vårt arbete med insamling, påverkan och information i Sverige jobbar Afrikagrupperna för att uppnå de mål vi har satt upp.

Rättvis fördelning av makt	Rättvis fördelning av resurser
• Ökad makt för kvinnor att fatta beslut om naturresurser och hur de används • Minskade negativa effekter orsakade av utvinning av naturresurser för kvinnor • Ökad respekt för att sexuella och reproduktiva rättigheter uppfylls och skyddas • Ett fritt Västsahara	• En högre andel av vinsten från naturresurser gynnar kvinnor lokalt • Kvinnors rättigheter till hållbar jordbruksproduktion av eget val har ökat • Mer rättvis/jämlig fördelning genom hela leverantörskedjan inom jordbruksproduktion • Förbättrade löner och arbetsförhållanden för hemsjukvårdare och lantarbetare • Förbättrad tillgång till hiv- och SRHR-relaterad samhällsservice, med särskilt fokus på ungdomar

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Våra partnerorganisationer som verkar inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) arbetar för allas rätt till sin kropp. Där ingår bland annat rätten till sexualundervisning, preventivmedel och rätten till säker abort. Detta inkluderar också ökad tillgång till prevention och behandling av hiv samt ökad medvetenhet och möjlighet att arbeta mot stigmatisering av människor som lever med hiv. Partnerorganisationer och deras målgrupper, liksom Afrikagrupperna och våra målgrupper i Sverige ställer krav på och verkar för ökad tillgång till SRHR. Vi strävar också efter att förståelsen för sambanden mellan makt, genus och sexualitet och hur dessa påverkar utvecklingen i stort ska öka.

Mat, mark och naturresurser

Inom detta område arbetar Afrikagrupperna för att människor ska ha fått större utrymme att göra informerade val och ställa krav på bättre produktionsmöjligheter samt en ökad tillgång till marknader för småskaliga bönder. Partnerorganisationer och deras målgrupper agerar för rättigheten och tillgången till mark för marginaliserade grupper samt för ett hållbart nyttjande av naturresurser och en rättvis fördelning av vinsterna från utvinning och förädling av naturresurser inom och mellan länder. Afrikagrupperna arbetar också för ökad medvetenhet om landgrabbing och dess effekter samt hur internationell handel och investeringar påverkar matsuveränitet och utvinning av naturresurser.

Arbets- och levnadsvillkor

Inom området arbetsvillkor arbetar Afrikagrupperna för att partnerorganisationer och deras målgrupper agerar för bättre arbetsvillkor för människor framförallt inom kommersiellt jordbruk och för hemsjukvårdare. Afrikagrupperna arbetar för en ökad medvetenhet hos våra målgrupper om relationen mellan arbets- och levnadsvillkor, konsumentmakt och hållbar utveckling.

Västsahara

Afrikagrupperna driver Västsahara-frågan politiskt i Sverige för ett svenskt erkännande av Västsahara och att inga svenska investeringar ska göras i ockuperat område.

Samtliga av de partnerorganisationer som Afrikagrupperna stödjer är verksamma inom ett eller flera av ovan nämnda områden. I vårt val av partnersamarbeten är vi noga med att partnerorganisationens arbete ska ha ett rättighetsperspektiv samt att de ska ha en vilja och kapacitet att verka för förändring. Afrikagruppernas arbete med att öka kompetensen och kapaciteten hos de organisationer vi stödjer finansiellt är ett viktigt bidrag till ett starkare civilt samhälle i södra Afrika. Målgrupper för våra partnerorganisationer är i första hand människor som lever i fattigdom och marginalisering. Rättighetsperspektivet syftar till att ge människor kunskap och möjligheter att förändra sin situation. Målgrupper för påverkansarbete är i första hand statliga strukturer men också andra intressenter som kan utkrävas ansvar som exempelvis företag.

2. I vilket organisatoriskt sammanhang verkar er organisation?

Under Afrikagruppernas 40 år som organisation har vi hela tiden varit en viktig del av en stark solidaritetsrörelse och ett levande civilt samhälle i Sverige. Vi anser att ett starkt civilsamhälle spelar en avgörande roll i en demokrati och att detta är ytterst viktigt både i södra Afrika och i Sverige. Civilsamhället ska inte ses som en motpol till staten utan som en nödvändig aktör för att en demokratisk stat ska kunna utvecklas.

Afrikagrupperna samarbetar med för närvarande 29 partnerorganisationer i södra Afrika och tre regionala nätverk. Vår roll i samarbetet är som finansiär, dialogpartner och spindeln i nätet vid utbyten och möten mellan organisationer. Vi driver inte någon egen verksamhet i södra Afrika, då vi anser att de organisationer Afrikagrupperna stöder genomför detta arbete bättre än vi. Verksamheten blir på så sätt också tydligare förankrad i de samhällen där den bedrivs. Både i Sverige och i södra Afrika läggs en stor vikt vid nätverkande och samarbeten. Bland annat är vi medlemmar i Concord Sverige, Fair Trade och SwedWatch. Varje organisation har sina kompetenser och kan bidra på olika sätt i t.ex. en informations- eller påverkanskampanj. På så sätt stärker vi varandras arbete. I Sverige är Afrikagrupperna aktiva i flera olika nätverk.

Vårt arbete i södra Afrika är tydligt kopplat till vårt insamlings-, informations- och påverkansarbete i Sverige. Arbetet bygger till stor del på engagemang från våra medlemmar och vi uppmuntrar till kontakt mellan medlemmar och de organisationer vi stödjer i södra Afrika. Därför bjuder vi regelbundet in representanter från våra partnerorganisationer till att besöka Sverige och delta i den verksamhet vi bedriver här. Genom vårt praktikantprogram ger vi också möjlighet för medlemmar och andra intresserade att praktisera hos någon av våra partnerorganisationer. I det arbete vi bedriver i Sverige använder vi exempel från våra partnerorganisationer bland annat för att visa hur beslut som fattas i Sverige och Europa påverkar människors liv på andra sidan jorden.

3. Vilka strategier har ni för att uppnå era mål?

Feminism, mobilisering, långsiktighet och partnerskap

Afrikagrupperna har ett antal övergripande strategier som vägleder oss i vårt solidaritetsarbete och som vi utgår från i all vår verksamhet. Kvinnors rättigheter, maktrelationer och jämställdhet är centrala för strukturell förändring och en förutsättning för social rättvisa. Därför är kvinnors situation, åsikter och behov alltid utgångspunkten för Afrikagruppernas arbete. Ett feministiskt synsätt erkänner och utmanar all form av makt och förtryck och sätter kvinnans erfarenheter i centrum. Denna maktanalys har vi i allt vårt arbete. Afrikagrupperna stöder mobilisering av människor som är direkt drabbade av strukturell orättvisa och arbetar enligt devisen *“ingenting om oss eller för oss utan oss”*. Förutom solidaritet, feminism, mobilisering och ett rättighetsperspektiv är partnerskap och långsiktighet viktiga ledord för Afrikagrupperna.

Ett bra partnerskap bygger på delade värderingar och vision samt att ha en regelbunden dialog. Partnerskapet innebär för Afrikagrupperna mer än bara finansiellt stöd då det handlar om att utbyta erfarenheter och samarbeta kring olika frågor vilket gynnar båda parter. Partnerskapet innebär också ett ömsesidigt förtroende och en öppenhet mellan parterna. Även om Afrikagrupperna många gånger är en liten givare är vår ambition att vara en aktiv, lyhörd och stödjande partner som har en nära kontakt med de organisationer vi stödjer.

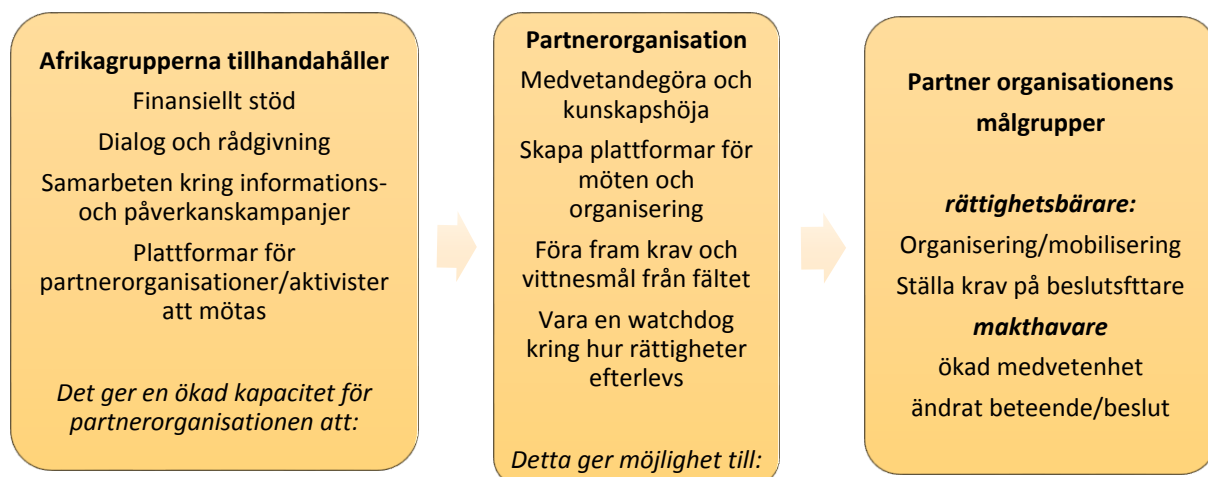
För att organisationer ska kunna fungera väl krävs ett visst mått av förutsägbarhet i samarbetet och det finansiella stödet. Av den anledningen ger Afrikagrupperna stöd till organisationer i sin helhet och inte till enstaka projekt, ett så kallat budgetstöd. Detta ger partnerorganisationen möjlighet att strategiskt planera sitt arbete och sin budget och utföra verksamheten på ett hållbart och långsiktigt sätt. Detta är en mycket viktig del av vår strategi som syftar till att det är organisationerna själva som bäst vet var pengarna behövs och var och när verksamheten ska utföras.

Afrikagruppernas förändringsteori

Vår utgångspunkt är att kvinnor och män såväl som stater ska ha möjlighet att påverka och bestämma över sina egna liv och utveckling. Vi tycker att regering och statliga strukturer ska tillgodose basbehov för medborgare och garantera deras grundläggande mänskliga rättigheter. Att jobba med jämställdhet mellan män, kvinnor, flickor och pojkar på alla nivåer är en nyckelfaktor för utveckling och förändring. Det är också en grundläggande rättighet att inte bli diskriminerad på grund av sitt kön, hudfärg eller sexuella läggning.

System och strukturer är föränderliga, inte statiska. Däremot underlättas inte förändring av de som har makt och privilegier. Den måste drivas av människor som kräver sina rättigheter, fattiga och/eller marginaliserade, samt de som stöder dessa grupper. Här har civilsamhället en mycket viktig roll. Därför ger Afrikagrupperna också stöd till rörelser och nätverk som är mycket viktiga för ett levande civilsamhälle. Afrikagruppernas stöd till våra partnerorganisationer är ett bidrag till stärkandet av det civila samhället i södra Afrika.

I stora drag ser stöd- och samarbetskedjan ut så här:

För Afrikagrupperna startar förändring med människors engagemang och organisering. Att skapa möjligheter till ökad kunskap, medvetenhet och tilltro till den egna förmågan är en katalysator för förändring. Förändring handlar i första hand om att bli medveten om sina rättigheter och vilka krav man kan ställa, men också om att ha möjlighet och verktyg att kräva sina rättigheter samt att kunna påverka sin egen situation och sin omgivning.

Afrikagruppernas förändringsteori ser ut så här:

För individen handlar det om attityd och beteende, att känna till sina egna rättigheter och ha en reell möjlighet att förändra sin egen situation. Nästa nivå handlar om att människor kommer samman för att förbättra sin situation och kräva förändring. Det kan handla om deltagande i en organisation, rörelse, förening, nätverk eller liknande. Även här är medvetenhet och kapacitetsbyggande viktigt. Organisering skapar en plattform och verktyg för förändring. På samhällsnivå (lokalt, nationellt eller internationellt) handlar förändring om stiftande av policies och lagar samt att dessa efterlevs. Det gäller statens och statliga strukturers agerande, distribution av resurser, företags inflytande, ekonomiska intressen etc. Här är påverkansarbete, mobilisering och opinion viktigt för att åstadkomma förändring.

Kunskap, information och påverkan

Afrikagruppernas arbete bygger på kunskap om de sammanhang och frågor vi verkar inom. Därför är kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte och kontinuerligt lärande en viktig förutsättning för vår verksamhet. De förändringar vi vill åstadkomma handlar om att ändra

maktstrukturer, regler och attityder. Det handlar om att påverka beslut och skapa stöd för förändring. En viktig del av vårt arbete sker därför i Sverige genom att informera om samt bedriva kampanjarbete och opinionsbildning för de frågor vi arbetar med.

Utvecklings- och rättighetsarbetet i Afrika går hand i hand med informations- och påverkansarbetet i Sverige. Våra samarbetspartners erfarenheter av hur den orättvisa resurs- och maktfördelningen yttrar sig blir levande exempel för Afrikagruppernas insamlings-, påverkans- och informationsarbete i Sverige. Kontakten mellan medlemmar, givare och partnerorganisationer kan engagera fler personer i Sverige såväl som i södra Afrika och öka vår samlade kunskap om de orättvisor vi tillsammans arbetar mot. Med en nära kontakt mellan vår verksamhet i Afrika och Sverige ökar legitimiteten för vårt förändringsarbete. Därmed blir genomslagskraften i påverkansarbetet större.

4. Vilken kapacitet och vilket kunnande har ni för att uppnå ert mål?

Afrikagruppernas verksamhet styrs av dess medlemmar, medlemsorganisationer, årsmöte och styrelse. Styrelsen har också ett verkställande utskott som är aktivt mellan styrelsemötena. Organisationens arbete leds av en generalsekreterare utsedd av styrelsen. Afrikagrupperna har ett kansli i Sverige och ett regionalt kontor i Johannesburg, Sydafrika varifrån verksamheten i södra Afrika administreras. Afrikagruppernas personal besitter en stor erfarenhet och expertis kring södra Afrika, våra sakfrågor och utvecklingssamarbete generellt.

Ideellt arbete utförs på olika nivåer i organisationen. Vi har ideellt arbete som utförs som förtroendeuppdrag i styrelse, styrelseutskott och arbetsgrupper. Vi har även kontorsvolontärer på vårt kontor i Stockholm. Ett stort ideellt arbete utförs också lokalt av våra medlemmar och lokalgrupper. I samband med vissa kampanjer har särskilda kampanjgrupper bildats som också arbetar ideellt. Effekten av det ideella arbetet är betydande såväl ekonomiskt som arbetsmässigt för att uppnå Afrikagruppernas mål.

Medlemmarnas kunskap, engagemang och solidaritet är ryggraden i Afrikagruppernas verksamhet. Många av organisationens medlemmar har en djup kunskap om våra frågor och erfarenhet från de länder där vår verksamhet bedrivs. De är en ovärderlig resurs för Afrikagrupperna. Varje år genomförs en mängd aktiviteter runt om i landet i syfte att sprida vårt budskap, påverka för förändring och att samla in pengar.

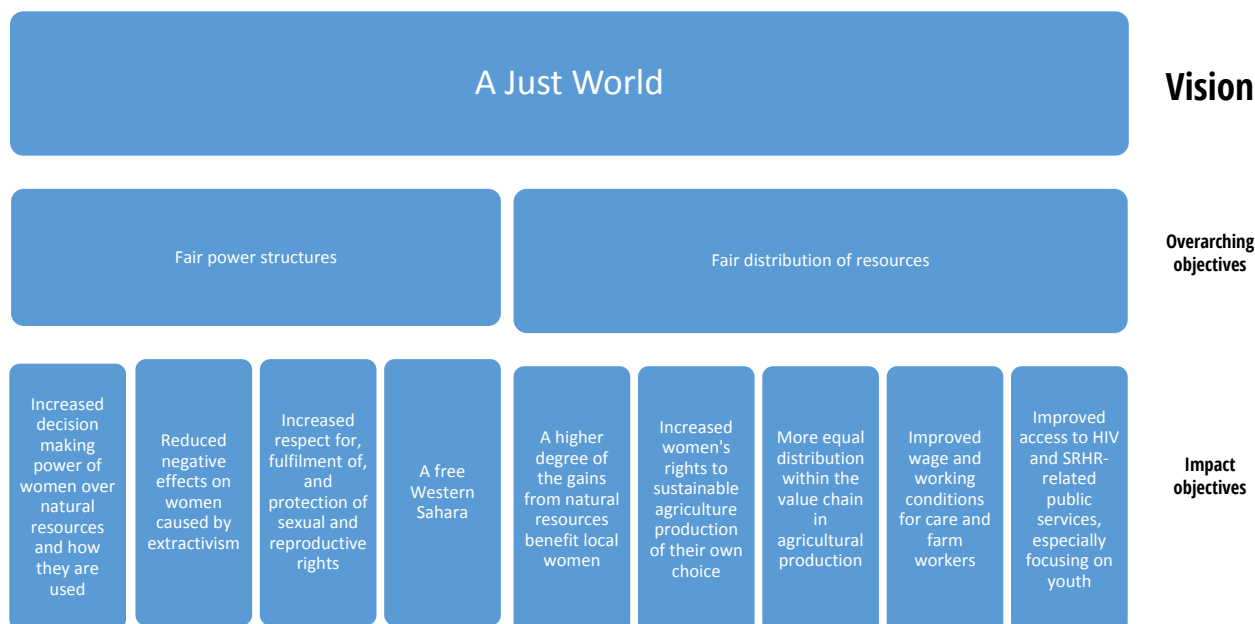
Afrikagrupperna är en av Sidas ramorganisationer vilket innebär att vi har genomgått en ramkriteriebedömning. Att vara en godkänd ramorganisation är en kvalitetsstämpel på att organisationen har den kapacitet, legitimitet och trovärdighet som krävs för att bedriva ett hållbart utvecklingssamarbete. De nätverk där vi är aktiva är också en viktig resurs när det gäller kontakter och kapacitetsutveckling för oss som organisation. Vi träffar regelbundet andra organisationer genom de nätverk som finns för kommunikatörer, generalsekreterare, programchefer och controllers.

Afrikagruppernas verksamhet finansieras till största delen av Sidamedel (anslagsposten Enskilda organisationer) där vi bidrar med tio procent egeninsats. Vi har även en del andra finansiärer som exempelvis Universitets- och Högskolerådet för vårt praktikantprogram och Fredsmiljonen för vårt kampanjarbete. Vi söker också finansiering från Radiohjälpens för vårt utvecklingssamarbete. En del av vår verksamhet finansieras helt av egna medel.

Vi har en årlig omsättning på drygt 50 miljoner kronor och en insamlingskapacitet någonstans mellan 8 och 9 miljoner kronor. Vi hade vid årsskiftet ca 2400 medlemmar samt 9 medlemsorganisationer och 10 lokala Afrikagrupper. Flera av våra medlemsorganisationer och lokala Afrikagrupper är också stödgrupper som bidrar till Södra Afrikainsamlingen. Drygt 8 000 personer ställer sig också bakom vårt arbete och ger sitt stöd som givare. Eftersom vi är en ideell medlemsorganisation är vi beroende av våra givare och våra medlemmar. Vi strävar efter att växa och öka vår insamlingskapacitet för att minska vår sårbarhet och vårt beroende av stora externa finansiärer.

5. Hur vet ni om er organisation gör framsteg?

Afrikagruppernas målhierarki

Afrikagruppernas två övergripande mål är rättvisa maktstrukturer och rättvis fördelning av resurser. Under dessa har vi nio påverkansmål som var och ett bidrar till de övergripande målen. Arbetet i Sverige och det stöd vi ger till civilsamhällesorganisationer i södra Afrika bidrar till de nio målen. Vårt val av partnerorganisationer bygger på att respektive organisation har egna mål som också på olika sätt bidrar till påverkansmålen.

Afrikagrupperna följer noga resultatet av sitt eget arbete liksom de resultat som våra partnerorganisationer presenterar. I stora drag tittar vi på i vilken utsträckning partnerorganisationen har bidragit till att situationen för målgruppen har förändrats. Vi är medvetna om att det inte är möjligt att uppfylla våra mål helt på egen hand. Det är också svårt att bevisa att det är just vårt arbete och vårt stöd till partnerorganisationerna som har gett resultat. I allt vårt arbete ser vi därför vår roll som bidragande till uppfyllnad av utvecklingsmålen. Vi bidrar tillsammans med en mängd andra aktörer till resultat och förändring. Vi strävar efter att tydligt visa på förändring bland annat genom berättelser där

målgruppen själva beskriver förändringen eller genom att återbesöka samma områden och personer regelbundet.

Afrikagrupperna följer upp verksamheten genom en nära kontakt med partnerorganisationerna. Två gånger per år görs besök till och hålls möten med varje organisation. Vid dessa besök ges möjlighet för oss att se den verksamhet som bedrivs men också till feedback och frågor samt dialog kring utvecklingen av samarbetet och verksamheten. Partnerorganisationer bjuds också in till tematiska konferenser vid något tillfälle varje år.

I samband med att ett samarbete inleds upprättas en beskrivning av organisationen och dess verksamhet. Denna följs sedan upp i form av interna rapporter kring utvecklingen hos partnerorganisationen och av samarbetet vilka fungerar som underlag för bedömningen av hur fortsatt stöd ska se ut.

Under varje verksamhetsperiod gör vi någon form av större utvärdering kring hur arbetet går inom våra program. Resultatet av denna ligger till grund för utarbetande av verksamhet och mål för nästkommande period. Inför nuvarande cykel genomfördes en utvärdering av vår kommunikation och en av vårt partnersamarbete och stöd till organisationsutveckling. Afrikagrupperna utför också utvärderingar och systemrevisioner av partnerorganisationerna vid behov.

6. Vad har ni åstadkommit så här långt?

Nedan följer ett axplock från verksamheten och de resultat vi och våra partnerorganisationer har uppnått under 2017 och som alla bidrar till våra övergripande mål för förändring.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Våra partnerorganisationer som verkar inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) arbetar för allas rätt till sin kropp. Där ingår bland annat rätten till sexualundervisning, preventivmedel och rätten till säker abort. Detta inkluderar också ökad tillgång till prevention och behandling av hiv samt ökad medvetenhet och möjlighet att arbeta mot stigmatisering av människor som lever med hiv. Partnerorganisationer och deras målgrupper, liksom Afrikagrupperna och våra målgrupper i Sverige ställer krav på och verkar för ökad tillgång till SRHR. Vi strävar också efter att förståelsen för sambanden mellan makt, genus och sexualitet och hur dessa påverkar utvecklingen i stort ska öka.

Munkavlerregeln, Sexuella och reproduktiva rättigheter och AMODEFA

Tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och preventivmedel är grunden för jämställdhet och ekonomisk utveckling för alla. En av de värre nyheterna under 2017 var att USA i våras återinförde den ”globala munkavlerregeln” (global gag-rule) som innebär stopp för amerikanskt bistånd till organisationer som jobbar med familjeplanering som inkluderar abortinformation. En organisation som tar emot amerikanskt bistånd får inte arbeta med abortfrågor. Inte ens med egna medel eller med stöd från andra givare. Resultatet blir dramatiskt minskade resurser inte bara till information om reproduktiv hälsa, utan även minskad tillgång till preventivmedel, sexualundervisning och hiv-testning.

Detta handlar om så mycket mer än abortfrågan. Den globala munkavlen inskränker mödrahälsovården och flickors och kvinnors reproduktiva rättigheter i hela världen. Färre flickor och kvinnor kommer att ha tillräcklig kunskap om sina rättigheter. Vi kommer att få se fler oönskade (tonårs)graviditeter. Fler flickor och kvinnor kommer att tvingas till osäkra aborter och fler kommer att dö på grund av detta. Under 2017 har Afrikagrupperna lyft problematiken och konsekvenserna av gag-rule bland annat på vår blogg vid ett flertal tillfällen. En organisation som drabbats hårt av gag-rule är vår partnerorganisation AMODEFA. De tvingades under hösten att stänga flera av sina kliniker som en direkt konsekvens av President Trumps beslut.

”När det stod klart vad gag-bestämmelserna kommer innebära var vårt gensvar enkelt. Vi kan inte böja oss för USA:s krav, det hade varit att begå människorättsbrott. Vi måste överleva utan finansiellt stöd från USA.”
Santos Simione, AMODEFA

AMODEFA drev 22 ungdomskliniker varav 12 behövde stängas i mitten av 2017. I samband med detta förlorade 623 personer sina jobb. Många av aktivisterna som tidigare hade fått en viss ersättning för sitt arbete valde dock att fortsätta på frivillig basis för att kunna säkra åtminstone minimal service kring SRHR för ungdomar. Afrikagrupperna kunde, turligt nog, öka stödet till AMODEFA vilket gjorde det möjligt för organisationen att hålla 10 av klinikerna öppna under hela 2017 och första halva 2018. AMODEFA och Afrikagrupperna söker nu finansiering så att klinikerna kan hållas öppna året ut.

Förutom uppmärksamhet i media både nationellt och internationellt, bland annat inslag i Al Jazeera, har AMODEFA använt nätverk och plattformar för att föra diskussionen kring konsekvenserna av den nya policyn vidare. Genom stöd från Afrikagruppernas hade AMODEFA möjlighet att aktivt engagera sig i She Decides-rörelsen bland annat genom deltagande i She Decides globala konferens i Bryssel.

Konferens om SRHR

I slutet av november anordnade Afrikagrupperna ett möte i Maputo tillsammans med AMODEFA med fokus på effekterna av gag-rule. Mötet hade 40 deltagare, representanter från exempelvis UNFPA, svenska och holländska ambassaden, flera moçambikiska departement och fem av Afrikagruppernas partnerorganisationer i Moçambique, Namibia och Zimbabwe. Syftet med mötet var att öka kunskapen om den nya policyn, tillsammans analysera situationen, mobilisera ett stöd till drabbade organisationer samt att blicka framåt. Under mötet konstaterades bland annat att policyn bidrar till att begränsa flickors och kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter, samt att antalet tonårsgraviditeter ökar och därmed antalet flickor som inte går klart skolan. Man konstaterade också att policyn orsakat sprickor i civilsamhället där vissa organisationer skriver under och andra inte. En av de viktigaste insikterna från mötet är att civilsamhället måste stå enade, tillsammans mot en policy som inskränker de mänskliga rättigheterna. Med den globala munkavlen blir Afrikagruppernas stöd till organisationer som arbetar med SRHR, där rätten till abort självklart ingår, ännu viktigare. Vi måste stötta dem som fortsätter att kämpa för flickors och kvinnors rätt till sina kroppar.

AMODEFAs arbete med ungdomar

AMODEFA är en mycket aktiv organisation inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Mozambique. Organisationen implementerar alla delar av SRHR och hiv och erbjuder också service och ger information kring tuberkulos och malaria. Arbetet inriktas mot unga och låginkomsttagare i otillgängliga områden där adekvat hälsoservice saknas.

Med stöd från Afrikagrupperna lyckades AMODEFA under 2017 att utveckla sitt arbete med sexualundervisning i skolor. 861 382 ungdomar nåddes av AMODEFAs undervisning i skolorna och 268 utbildades för att bli aktivister inom sexuell och reproduktiv hälsa och 112 ungdomar utbildades som aktivister inom sexualkunskap. Arbetet har involverat 32 skolor i Maputo City, Maputo Provinsen, Gaza och i Zambézia.

Varje måndag träffas grupper av engagerade skolungdomar på AMODEFA. Ungdomarna kommer från olika stadsdelar i Maputo. Under måndagspassen går de igenom nya diskussionsämnen som ungdomarna sen tar upp i sina respektive skolor under den kommande veckan. Ämnena är kopplande till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Det kan till exempel handla om tonårsgraviditeter, abort, hur man skyddar sig mot sjukdomar och hiv, vart man vänder sig för att få vård och råd. De går också igenom hur de olika ämnena kan tas upp, och på vilket sätt de kan underlätta inkluderande diskussioner samt gör reflektioner från tidigare pass ute i skolorna. AMODEFA jobbar med ungdomar i skolor där skolledningen vill samarbeta och har ingått partnerskap med organisationen.

Telma Elizita började engagera sig i AMODEFAs ungdomsprogram för fyra år sen när hon var 17 år gammal. Hon gillar att lära sig nya ämnen och hålla i pass ute i skolorna. Hon ser ett stort behov i de olika stadsdelarna. "Det är väldigt viktiga ämnen som vi tar upp och fler borde på chansen att ta del av AMODEFAs program", säger hon. Hon gillar att diskutera normer och att ifrågasätta fördomar om till exempel homosexualitet. AMODEFA har gett henne verktyg att leda dessa diskussioner på ett pedagogiskt sätt med sina jämnåriga klasskamrater. Telma går sista året på gymnasiet och studerar på kvällstid. Hon är den enda från sin stadsdel som är engagerad i AMODEFA, men hon har fått många nya vänner genom organisationen.

Foto: Mitra Mäki

Under 2017, blev AMODEFA kontaktade av flera skolor och lokalsamhällen som ville påbörja ett samarbete med AMODEFA inom deras ungdomsprogram.

UNDE och elevers rättigheter

UNDEs verksamhet fortsätter att växa i Moçambique och man genomför fler och fler aktiviteter med och för skolungdomar, bland annat sexualkunskap i skolorna, ett ämne som annars är tabu. Antalet elever som hoppar av utbildningen har sjunkit i de skolor där UNDE är verksamma. Tidiga graviditeter och tidiga äktenskap är vanliga anledningar till att tjejer inte får gå kvar i skolan. Detta är något UNDE försöker ändra på. Att tjejer ska få möjligheten att nå sin fulla potential genom utbildning och själva bestämma om och när de vill ha barn och när de vill gifta sig.

UNDE sätter upp rådgivningsbyråer på olika skolor och på sina kontor. Ibland tar det flera samtal innan eleven vågar öppna sig. Ibland görs samtalen även per telefon. UNDE samarbetar

med AMODEFAs klinik och andra kliniker i Maputo. Om det kommer fram att eleven behöver medicinsk vård eller vidare rådgivning skickar UNDE eleven vidare till en klinik. Om ärendet är kopplat till skolmiljön som tex korruption, sexuella övergrepp eller påtryckningar om sexuella tjänster för att klara årskursen tar UNDE kontakt med skolledningen på den aktuella skolan.

Av elva tidiga graviditeter kunde fem avbrytas genom ett samarbete mellan UNDE och AMODEFAs ungdomsvänliga kliniker. Man kunde också bistå 16 elever som utsatts för sexuella övergrepp i skolan samt medla i många fall där elevernas rättigheter inte tillgodosetts.

Haidaty Adamo Bacar som bor tillsammans med sina föräldrar och syskon i Maputo-förorten Zimpeto, började engagera sig i elevorganisationen UNDE för tre år sen. Då var hon 19 år. Under de tre åren har hon visat ett växande engagemang för elevers rättigheter i skolan och flickors rättighet att studera. Idag är Haidaty en av de aktivister på UNDE som ger rådgivning till elever. Haidaty och UNDE jobbar mycket med sexualupplysning med ett rättighetsperspektiv. Varje vecka är Haidaty ute i skolor och pratar med ungdomar om vilka möjligheter det finns och vart de ska vända sig för information och service. Haidaty och UNDE jobbar även med genusnormer och med extra fokus på att just tjejer ska veta att de har rätt att bestämma över sina egna kroppar. "Genus och jämlikhet

handlar om både killar och tjejer. Ingen är mer värd. Vi har alla samma rättigheter och skyldigheter inför lagen och samhället. Precis som vi skapar skillnader kan vi skapa jämlikhet! Hemma finns det inga uppgifter som är enbart för tjejer respektive killar. Vi kan alla göra allt. Vi kan alla diska, eller hur?!". Så inledde Haidaty ett pass med en klass på en skola i området Xipamanine i Maputo. På ett avdramatiserande sätt för hon diskussioner i klasserna. Hon leder samtal om svåra tabubelagda ämnen och lyckas få till en interaktion med ungdomarna. Hon har gjort det här förut och hon älskar det! Det märks.

Foto: Mitra Mäki

Totalt nåddes 12 075 personer av UNDEs aktiviteter under 2017 i områdena Maputo, Nampula, Cabo Delgado och Niassa. Målgruppen är framförallt ungdomar, men också föräldrar, lärare och andra i ledande positioner nås av UNDEs budskap.

NAPPAs ungdomskliniker i Namibia

Också i Namibia drivs kliniker med ungdomar som primär målgrupp. NAPPA rapporterar att fler unga söker sig till klinikerna efter att man satsat mer på att nå ut med information och sitt påverkansarbete. Man hoppas på att detta är ett tecken på att ungdomar bryr sig om sin hälsa och att de i sin tur kommer att sprida ordet vidare till jämnåriga.

"Varje morgon informerar jag om kliniken och den service NAPPA erbjuder. Unga människor kommer långväga ifrån och stannar långt från kliniken men jag vet att de vill komma dit och få hjälp. Ända sedan jag blev utbildare (peer educator) här ser jag alltid till att nå fram till dessa jämnåriga kamrater för att uppmuntra dem att komma in till kliniken. Ibland går jag med dem fram till väntrummet och förklarar för dem hur de ska registrera sig. De uppskattar verkligen min hjälp och det får mig att må bra när jag kan hjälpa andra.", säger Hertha, Peer Educator på Khomas Clinic i Windhoek.

NAPPA når ut till unga mödrar, en grupp som annars åsidosätts både av skolan och av samhället i stort. Genom NAPPAs hjälp har de möjlighet att fortsätta sin utbildning. Under 2017 bidrog

NAPPA till att starta eller fortsatte att ge stöd till 41 flickklubbar i skolan. Och man lyckas på så sätt nå 1230 unga kvinnor och flickor. 6 regionala och 7 nationella möten hölls tillsammans med unga människor, aktivister och media som talespersoner och förespråkare för SRHR i sina lokala samhällen. 4 påverkansmöten kring SRHR för unga vuxna hölls med det parlamentariska utskottet för hälsofrågor.

Hemsjukvård i Zimbabwe - självhjälsgrupper

Flera av Afrikagruppernas partnerorganisationer arbetar med hemsjukvård för att kunna stötta och hjälpa personer som lever med hiv, men som av olika anledningar har svårt att själva ta sig till en klinik.

På landsbygden i Zimbabwe är en faktor ibland de långa avstånden till klinikerna men i Chiredzi finns mobila kliniker. Detta mycket tack vare partnerorganisationen FACTs arbete med att hälsoservice ska vara tillgängligt för alla. De började arbeta med mobila kliniker för fem år sedan och andra organisationer har sedan dess börjat jobba på liknande sätt.

Ett beprövat verktyg är självhjälsgrupper för att stärka tillit, trygghet, självförtroende och för att utbyta kunskap. Som metod fungerar de väl inte bara för människor som lever med hiv, utan även för andra former av livskriser och sjukdomar. I grupperna behandlas ämnen som stigma, öppenhet om sin status, kommunikation med hälsovårdsinstanser, nutrition och medicinering.

I FACTs regi finns idag 107 aktiva självhjälsgrupper med totalt 1126 medlemmar och deltagare. FACT räknar dock med att runt 9000 personer gynnas av dessa grupps arbete om man inkluderar familjemedlemmar och andra närstående till dem som aktiverat sig i grupperna.

Patrick Jani är aktiv hemsjukvårdare inom FACT. Han är också patient och fick sitt besked tillsammans med sin fru 2010. "Min fru är hemsjukvårdare och uppmuntrade mig till att vi båda skulle testa oss samtidigt. Jag minns att jag då tänkte 'det borde inte sluta här'. Istället var det här min resa började, som klient på en av FACT Chiredzis kliniker." Både Patrick och hans fru testade positivt för hiv. Vid det här laget hade bromsmedicinerna funnits länge i Zimbabwe men det är fortfarande svårt att vara öppen med sin status. Idag lever omkring 18 procent av landets befolkning med hiv.

"Både jag och min fru blev del av FACTs hiv-program och är än idag aktiva i våra stödgrupper. Jag förstod tidigt att det är män som har svårt att ta till sig ny information. Kvinnor är mer flexibla. De vill ha mer kunskap och söker sig oftare till hälsovårdskliniker och har större chans att påverka sina liv positivt." Jag har märkt att min status hjälper när jag talar med män. Om jag är öppen från början men fortsätter tala med självförtroende, beväpnad med kunskap och lösningar så är de villiga att lyssna. De tänker nog 'Men han ser ju helt frisk ut och

han ser inte ut att dö imorgon'. Om jag kan visa att det går att leva med hiv så är de villiga att lyssna till hur. Min öppenhet bidrar till att andra vill ta reda på sin status."

Patrick's förhållningssätt till viruset liksom hans inställning till vad som måste göras är ovanligt i Zimbabwe. Kunskapen och engagemanget gjorde honom först till hemsjukvårdare precis som sin fru, också det mycket ovanligt för män. Sedan blev han en hälsoutbildare och hans praktiska kunskaper beseglades med teori. "Idag är jag heltidsanställd och åker runt hela Chiredzi och utbildar människor om hiv och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Jag började som en av FACT:s patienter, idag mår jag fortfarande bra och är anställd inom sektorn och arbetar för förändring."

Foto Agnes Nygren

Insamling och påverkan i Sverige

SRHR och hiv har fortsatt vara i fokus i Afrikagruppernas insamlingsarbete. Detta har medfört att vi nått ut till många med informationsspridning kring frågorna och partnerorganisationernas arbete. Eftersom Afrikagrupperna är en av kampanjorganisationerna i Världens Barn besökte SVT:s team Moçambique och organisationerna AMODEFA och UNDE. De filmer som spelades in visades sedan i programmet Go' Kväll. Insamlingsbrevet inför jul, som berättade om organisationen Othokos arbete med matpaket till personer som lever med hiv i norra Moçambique, var återigen vårt bästa brev någonsin - det gav nästan 540 000 SEK fram till slutet av december och har fortsatt att inbringa pengar under början av 2018.

Påverkansarbetet i Sverige kring SRHR och jämställdhet sker främst genom plattformen Concord Sveriges jämställdhetsarbetsgrupp. Exempelvis skrevs en debattartikel om She decides och gag-rule som publicerades på *Biståndsdebatten*.

Organisering av lantarbetare och hemsjukvårdare

Afrikagrupperna arbetar för en ökad medvetenhet hos våra målgrupper om relationen mellan arbets- och levnadsvillkor, konsumentmakt och hållbar utveckling och ger stöd till partnerorganisationer som organiserar lantarbetare och hemsjukvårdare för bättre arbetsvillkor.

Hemsjukvårdare och Care Workers' Movement

Det finns ett stort behov av det psykosociala stödprogrammet, Care for Care Workers, som Afrikagruppernas partnerorganisation Wellness Foundation erbjuder till hemsjukvårdare. Hemsjukvård är ett väldigt tungt jobb och utsätter ofta hemsjukvårdarna för stora risker som smittor, våld, sexuella övergrepp och rån när de verkar i socialt utsatta områden. Många av hemsjukvårdarna lever med hiv eller har anhöriga som lever med hiv och Wellness Foundation ser det som grundläggande att man först måste ta hand om sin egen hälsa för att kunna hjälpa andra. Det är viktigt att man mår både psykiskt och fysiskt bra när man ska möta de utmaningar som hemsjukvårdare gör. Det är också viktigt att bearbeta de svåra situationer de utsätts för. Wellness Foundation ger hemsjukvårdare en plattform att prata om sina erfarenheter och dela svårigheter.

Även fast primärvårdsystemet vilar på en grund av hemsjukvårdsarbete så ses inte hemsjukvård som kvalificerat arbete och hemsjukvårdare räknas inte som anställda. Eftersom hemsjukvård inte ses som kvalificerat arbete och hemsjukvårdare anställs på ideell basis har de inte rätt till pension, sjukpenning, föräldrapenning eller semester. De får en liten ersättning, ofta runt 1500 rand per månad vilket ligger långt under minimilönen. Eftersom de inte är anställda kan inte hemsjukvårdare organisera sig genom de etablerade fackförbunden. Facken har dock tagit strid

för hemsjukvårdare på vissa håll och försökt få sjukhus att värdera deras erfarenheter och i första hand anställa dem när tjänster blir lediga.

Bulelwa Faltein är nationell sekreterare för South African Care Workers' Forum. Hon bor i Mdantsane i Östra Kapprovinsen i Sydafrika. "Vi insåg att det fanns ett behov och en vilja att organisera oss. Vi har skapat en röst och visar att vi hör ihop, att vi har en gemenskap. Det är många som ansluter sig", säger Bulelwa. "Vi har gått många utbildningar för att vi ska känna till våra lagar och vår konstitution och våra arbetsrättigheter. Utbildningarna som Wellness Foundation och forumet anordnat i arbetsrättigheter och arbetsvillkor har varit en ögonöppnare för oss hemsjukvårdare. Vi inser också att det bara är vi hemsjukvårdare som kan kämpa för kräva våra rättigheter. Vi kan så klart få stöd från andra men det

är vi i första hand som måste ta itu med det här. Forumet har stärkt oss så vi kan stå upp för oss själva och känna att vi har en röst.

Bulelwa började jobba som hemsjukvårdare 2007 och har jobbat med hemsjukvård i nästan 11 år. Bulelwa såg en annons i tidningen att det statliga sjukhuset sökte folk med avslutad grundskola att assistera på sjukhuset. Bulelwa ansökte om tjänst och blev anställd på ideell basis som hemsjukvårdare på en statlig klinik. Hon fick ingen tydlig arbetsbeskrivning och hennes dagar kunde se väldigt olika ut. Ibland fick hon städa golv och fönster, ibland fick hon jobba med vård och ibland göra hembesök. Eftersom hon blev anställd som volontär hade hon ingen rätt till semester, föräldra- eller sjukledighet. Mycket av arbetet handlade om hemsjukvård av patienter som hade tuberkulos och var sängliggande. När hemsjukvårdare kommer till en ny patient gör de en utvärdering. De tar reda på om det finns barn i hushållet, om de har vaccinerats, de bedömer miljön och ser om familjen behöver mer assistans. Sen tar de hand om patienten, tvättar, lägger om sår och ser till att de följer behandlingen. De jobbar förebyggande, ger råd och undervisar om hur man kan undvika att till exempel förorena vatten som kan orsaka att sjukdomar sprids. "Många gånger får inte hemsjukvårdaren komplett information om patienterna", berättar Bulelwa. "Vi kan bli skickade till patienter som har resistent tbc. Då utsätts vi hemsjukvårdare för smittorisk men klinikerna tar inget ansvar om vi blir sjuka."

Bulelwa kom i kontakt med Wellness Foundation och Forumet genom deras psykosociala stödprogram. Nu är hon fullt aktiv och engagerad. Hon har blivit vald till Forumets nationella sekreterare. Arbetet med forumet gör hon på sin fritid, eller så tar hon ledigt, dagar som hon inte får ersättning för. "Vi måste få Forumet att ses som ett fackförbund bland arbetsgivarna så att vi inte behöver ta ledigt för delta i forumets möten, workshops och utbildningar," säger hon. "Jag tycker om att hjälpa den som behöver. Jag gillar att vara den första i ledet som människor vänder sig till för att få vård. Om inte jag vore där skulle folk dö i sina hem. Det finns fortfarande folk som inte vill gå till sjukhuset på grund av det dåliga bemötandet. Jag är länken mellan sjukhuset och samhället. Jag undervisar, ger råd och förebygger sjukdomar. Jag jobbar för mina medmänniskors hälsa. Utan mig finns ingen primärvård", berättar hon.

"Den största förändringen för mig är att jag upptäckt att det finns en sida av mig som jag inte kände till. Att jag har den här förmågan att förena folk. Att samla människor, engagera dem så att vi kan tala med en röst. Jag har upptäckt att jag har kapacitet att vara en ledare för sydafrikanska hemsjukvårdare. Att det går även om man är ung och från Östra Kapprovinsen. Att man kan förändra!

Foto: Mitra Mäki

Den regionala mobiliseringen av hemsjukvårdare

Wellness Foundation har tagit initiativ till och samordnar ett regionalt nätverk av hemsjukvårdare. De är medlemmar i olika organisationer i sina respektive länder men möts och utbyter erfarenheter i olika sammanhang antingen via de plattformar som Wellness Foundation skapar eller i andra forum så som *SADC People's Summit*. Nätverket växer och sprider sig till

fler länder i regionen. Under 2017 tillkom Botswana och Namibia och i slutet av 2017 hade Wellness Foundation 9135 hemsjukvårdare i sina kontaktlistor.

	2016 Antal medlemmar	2016 Kontakter med WF i regionala nätverket	2017 Antal medlemmar	2016 Kontakter med WF i regionala nätverket
Sydafrika Care Workers Forum SACWF (national)	3000	n/a	4800	n/a
Zimbabwe	2500	65	2600	67
Angola	900	34	1200	36
Swaziland	100	30	125	30
Moçambique	450	65	350	65
Namibia	n/a	n/a	n/a	30
Botswana	n/a	n/a	n/a	30

Hemsjukvårdare i FACT

Precious Ndlovu är hemsjukvårdare inom FACT och aktiv i den regionala mobiliseringen av hemsjukvårdare.

”Jag kom i kontakt med FACT precis när organisationen hade grundats 1992. På den tiden fanns ännu inga bromsmediciner och rädslan för hiv var stor. Genom FACT var vi, många av oss sexarbetare, pionjärer i folkhälsoutbildning på det här området. Vi delade ut kondomer, lärde människor hur viruset överfördes och hur det inte var farligt att ta hand om dem som var sjuka”, säger Precious Ndlovu.

Precious är fortfarande en mycket aktiv aktör hos FACT. Hon har länge arbetat som hemsjukvårdare och fortsätter att ta hand om sjuka och sprida kunskaper om många fler sjukdomar än hiv så som malaria, tuberkulos

och högt blodtryck. Dessutom är hon en efterfrågad föreläsare om spädbarnsvård. ”Jag är en trogen följeslagare till FACT och har genom åren fått mycket vidareutbildning. Inte bara på hälsoområdet utan också för inkomstgenererande projekt. Tack vare FACT har jag nu startat min egen odling. Det hjälper mig att sätta mat på bordet men jag kan också sälja en hel del. Med pengarna jag tjänat på jordbruket har jag kunnat köpa ett kylskåp och jag är nu upptagen med att bygga ett hus med två sovrum! Det är med ett leende på läpparna hon skyndar iväg till ännu en utbildning hon ska hålla som sjukvårdare. På väg bort hojtar hon över axeln att nu har hon ett pass, så snart hoppas hon att hon kan åka till Sverige för att få reda på mer om hur sjukvården går till där. Passet har hon skaffat eftersom hon är del av den regionala folkrörelsen för hemsjukvårdare som Afrikagrupperna stöttat direkt sedan dess födsel 2012. Åtminstone en gång per år sker utbyten mellan vårdare i Zimbabwe, Sydafrika, Moçambique, Angola och Swaziland. Rörelsen kräver erkännande för sina tjänster från staten som inte avlönar dem för deras arbete, trots att de fyller en oersättlig roll för hälsa och hälsovård.

Foto: Agnes Nygren

Arbetsvillkor på kommersiella farmer i Zimbabwe

Trots både politisk och ekonomisk kris i Zimbabwe var den fackliga organisationen GAPWUZ framgångsrika i sitt arbete med att representera och skydda lantarbetarnas intresse.

GAPWUZ har satsat mycket på att öka medlemsbasen över åren och målet att rekrytera 5 000 nya medlemmar 2017 nåddes med råge och man lyckades rekrytera 6 379 stycken. Idag har GAPWUZ 29 973 anslutna medlemmar varav en tredjedel är kvinnor. Genom att rekrytera mer

direkt på farmer har man lyckats öka medlemsantalet över förväntan. Detta har varit möjligt bland annat för att GAPWUZ, med stöd från Afrikgrupperna kunnat införskaffa fler fordon och på så sätt kunnat nå ut till många fler farmer än tidigare.

GAPWUZ har under 2017 arbetat med att göra arbetsplatser säkrare för sina medlemmar genom att driva hälso- och säkerhetskampanjer för både fackmedlemmar och fackliga företrädare. Som ett resultat av den ökade medvetenheten kring dessa frågor har fler arbetare under året protesterat och vägrat att arbeta under direkt livsfarliga förhållanden.

Gapwuz har också framgångsrikt bedrivit påverkansarbete för att ändra lagar kring arbetsrätt och säsongsanställda. Ett konkret resultat är att säsongsanställda inom jordbrukssektorn numer har rätt till en minimianställning på 9 månader istället för de 3 månader som arbetsgivarna pushat för.

Sedan tre år tillbaka arbetar Gapwuz med kvinnokommittéer och under 2017 stödde GAPWUZ formeringen av 16 kommittéer bestående av 10–15 representanter. Man lyckades också få farmägarna att stödja detta genom att lägga scheman så att kommittéerna kan mötas utan att det stör produktionen på farmerna. Detta ger möjlighet för kvinnliga lantarbetare att tala med en gemensam röst och ta upp ämnen som särskilt berör och drabbar kvinnor. Under kampanjen ”16 Days of Activism against Gender Based Violence”, hölls sex medvetandegörande kampanjer kring våld i hemmet där 3000 flygblad delades ut. Lantarbetarna informerades kring våld i hemmet och kring sexuella trakasserier.

En lantarbetarkampanj tar form i Östra Kap

ECARP ger stöd till kommittéer som bildas lantarbetare framförallt på fruktfarmer. Dessa kämpar för att förbättra arbetsvillkoren som oftast är mycket dåliga. Under 2017 bildades tre nya kommittéer och det finns idag 74 fullt fungerade kommittéer i området där ECARP verkar. Dessa organiserar tillsammans 2 275 lantarbetare (detta inkluderar också familjemedlemmar eftersom familjerna ofta bor på farmerna).

ECARP rapporterar en ökning av antalet kvinnor med en aktiv roll i dessa kommittéer och som därför ger kvinnor en starkare röst när det handlar om att påpeka brister och kräva förändring. ECARP ger särskilt stöd till fem stödgrupper med kvinnor kring att identifiera och utmana all typ av våld på arbetsplatsen. Många lantarbetare har sina ursprung på farmerna flera generationer tillbaka. De har kanske tagit över arbetarbostaden efter sina föräldrar. Det är svårt att flytta någon annanstans. På en del farmer har de förbättrat standarden på arbetarbostäderna. De har dragit el till alla hus. Men till följd drar de av mer för hyra på lönen för arbetarna som bor där. Merparten farmer ligger långt från städer och ofta är vägarna till farmerna dåligt underhållna. Lokaltransport fattas och tillgången till hälso-, sjukvård och skola är en utmaning för invånarna på och kring farmerna.

Under året har kommittéerna lyckats få igenom en hel del förbättringar kring villkoren så som skyddskläder, minimilön och lediga dagar, men mycket arbete kring förbättrade arbetsvillkor återstår.

Nompumelelo Matwa jobbar på en citrusfarm i Adelaide och hon får betalt i mängden hon plockar. Hon är inte snabb nog och får runt 800 rand den här månaden. Citrusplockarna har en påse över axeln som de fyller med frukt. För varje påse får de ca 1,60 rand. De klättrar upp i träd och plockar frukt som de lägger i påsen, sen

klättrar de ner och tömmer påsen i en behållare i en maskin som har en klocka som mäter hur lång tid det tar. Om det tar längre än 30 min misstänks de för stöld. Däremot finns det ingen begränsning hur snabbt de får jobba.

De mest aktuella problemen på hennes farm är minimilön, bristen på skyddskläder och arbetslöshetsförsäkring. Genom farmkommittén försöker de förändra situationen. "Genom kommittéerna känner vi till våra rättigheter. Vi ger råd och stöd till varandra om hur vi ska närma oss och föra en dialog med arbetsgivarna. Innan var vi rädda för att närma oss dem och farmägare kränkte våra rättigheter i större utsträckning."

Nompumelelo har också varit med och startat en stödgrupp för kvinnor på farmerna. De vill se kvinnor gå samman över generationer och stötta varandra. Kvinnor har det ofta värre än män på farmerna. De får till exempel oftast inte köra på farmer utan måste skjuta skottkärror. Kvinnor tjänar mindre, det finns sällan tillgång till toaletter och sanitet och de blir utsatta för övergrepp och sexuella trakasserier.

Områdeskommittén i Adelaide och Fort Beaufort i Östra Kapprovinsen har kommit fram till att de behöver gå samman och göra en kampanj för att lyfta lantarbetarnas rättigheter i området. De vill exponera detta exploaterande system i medierna. "Vi vill visa att vi inte sover, att vi kan stå upp för oss själva och att vi inte behöver vänta på ett fackförbund. Ingen sitter här med armarna i kors. Vi vill att arbetsgivarna ska veta att vi kan exponera dem. Under mötet diskuterades det varför en kampanj behövs, vilka problem man såg och vad de vill uppnå med en kampanj. Områdeskommittén vill även få med återförsäljare i kampanjen. "Vi vill att de ska veta! Priset är inte rättvist. Arbetare exploateras."

ECARP har hjälpt lantarbetarna i farmkommittéerna och områdeskommittén med organisering och förberedelser inför kampanjen. "De introducerade idén att förena oss och skapa en rörelse som inte är kopplad till partipolitik. Vi tror att det är rätt, vi vill inte gå vägen via fackförbunds tjänstemän som sitter på sina kontor långt borta och inte vet något om oss. För att gå med i ett fackförbund måste du betala en avgift. Det är pengar vi inte har. Vi vill äga vår kamp."

Foto: Mitra Mäki

Kampanjen Rättvis vinhandel

Samma förhållanden som finns på citrusfarmerna i Östra Kap finns på farmer för vinproduktion. Afrikagrupperna är aktiva inom kampanjen för en rättvis vinhandel som har pågått sedan 2010 och tyngdpunkten är de globala orättvisorna med vinproduktion är ett illustrativt exempel. Fokusområdena är levnadslön, lokal uppförandekod med utgångspunkt i arbetarnas villkor i Syd, rättvis vinstfördelning och rätten att organisera sig.

Aktivismen har under många år flödat med aktioner i Systembolagets butiker, vykort, lobbying, utbildningar för Systembolaget och importörer, filmer, info Graphics och visuellblåsare. Engagemanget under det senare året minskat och nya former för arbetet har vi ännu inte hittat. Vi tror inte heller att fortsatt dialog med Systembolagets CSR-avdelning kommer att förbättra förhållanden för vingårdsarbetare varför inga möten med Systembolaget har organiserats under året.

Den aktiva hösten 2016 i samband med den 14 veckor långa strejken för grundläggande fackliga rättigheter och en lön som går att leva på, på Robertson Winery visade än en gång att en samlad kamp ger resultat. I juni 2017 fick vi besök av CSAAWU (The Commercial, Stevedoring, Agricultural and Allied Workers' Union) som ledde strejken i samband med att de tilldelades det prestigefyllda norska Arthur Svensson-priset för sin envisa kamp för rättvisa arbetsförhållanden på sydafrikanska vingårdar. Under besöket fick de möjlighet att diskutera

fortsatt internationell kamp och solidaritet med Livs avdelning på Orkla Foods/Örebro, SAC och delar av den svenska kampanjgruppen.

CSAAWU mötte också Systembolagets fackklubb Unionen som kampanjgruppen under året har haft flera kontakter med och ett embryo till framtida samarbete har skapats.

Trycket från fackföreningar, solidaritetsorganisationer, journalister, politiker och rättvis vinhandel-kampanjens långsiktiga påverkansarbete för bättre villkor inom vinindustrins leverantörskedja har gett resultat. Systembolaget, Unionen, Unionen på Systembolaget och Internationella Livsmedelsarbetarförbundet (IUF) ingick i augusti ett avtal där Systembolaget förbinder sig att verka för att vingårdsarbetare ska ha rätt till facklig organisering och att missförhållanden på arbetsplatsen ska åtgärdas. Tillsammans med regeringens skärpta avtal för Systembolaget som bland annat säger att Systembolaget kan "avföra eller avvisa" produkter med hänsyn till hållbarhet kan detta innebära konkreta genombrott i solidaritetsarbetet med lantarbetare.

Den svenska kampanjgruppen har länge stått i solidaritet med den starka, vibrerande och framväxande fack- och arbetarrörelsen hos lantarbetare i Södra Afrika.

Solidaritetspriset

Sedan 2011 delar Afrikagrupperna ut Solidaritetspriset till individer, grupper eller organisationer som verkar för en mer solidarisk värld.

2017 års pris gick till Emil Boss, Jarl Keber och Mikael Lindegren vars engagemang för drägliga arbets- och levnadsförhållanden för vinproducerande arbetare lade grunden för kampanjen Rättvis vinhandel. Kampanjen har lett till att Systembolaget ställer högre krav på sina underleverantörer. Detta är ett ypperligt exempel på solidaritet som bidragit till verklig förändring.

Jarl Keber, Emil Boss och Mikael Lindegren mottog priset från Afrikagruppernas ordförande Nike Dalhskog i samband med Afrikagruppernas medlemsmöte i Göteborg. Foto: Lotta Comé

Mat, mark och naturresurser

En viktig del av Afrikagruppernas arbete handlar om tillgång till mark. Därför arbetar Afrikagrupperna för ökad medvetenhet om landgrabbing och dess effekter samt hur internationell handel och investeringar påverkar matsuveränitet och utvinning av naturresurser.

Afrikagrupperna och de partnerorganisationer vi ger stöd till agerar för rätten, och tillgången till mark för marginaliserade grupper, där kvinnor oftast är de som drabbats hårdast. Vi agerar för klimaträttvisa, ett hållbart nyttjande av naturresurser och en rättvis fördelning av vinsterna från utvinning och förädling av naturresurser. Vi agerar också för att människor ska ha större

utrymme att göra informerade val och ställa krav på bättre produktionsmöjligheter samt en ökad tillgång till marknader för småskaliga bönder och producenter.

Landgrabbing och Green Resources i Moçambique

Under 2016 lanserades den granskningsrapport som Afrikagruppernas partnerorganisationer UNAC, Justiça Ambiental och Livaningo tagit fram om företaget Green Resources, som beskriver sig som den största investeraren i trädplantage på den afrikanska kontinenten. Green Resources är ett norskt företag som gick samman med Global Solidarity Forest Fund (GSFF) 2013. GSFF initierades av Västerås Stift och har varit hårt kritiserat bland annat för hur dotterbolaget Chikweti bedrivit verksamheten i provinsen Niassa. UNAC och Justiça Ambiental har i tidigare rapporter lyft Chikwetis brist på dialog med lokalbefolkningen och de konflikter som uppstått på grund av plantagen. Rapporten *"The progress of forest plantations on the farmers Territories in the Nacala corridor: the case of Green Resources Moçambique"* lanserades på hösten 2016 i Maputo och senare samma höst reste en delegation från organisationerna till de lokalsamhällen som påverkas av Green Resources trädplantage för att presentera rapporten och höra hur lokalbefolkningen ville ta det vidare. I samband med det spelade de också in dokumentärfilmen *The advance of tree plantations on the communities' land* som lanserades i våren 2017.

På hösten 2017 reste en delegation med representanter för organisationerna Justiça Ambiental, Livaningo och UNAC, tre bönder som påverkats av Green Resources trädplantage och representanter för Afrikagrupperna till Norge. Där fick delegationen möta en representant från Green Resources samt långivare och investerare till företaget och norska riksdagsledamöter. Under mötet med Green Resources pratade bönderna Joaquina Viagem tillsammans med Antonio Bolacha och Alifa Aide om hur deras liv har påverkats av planteringarna.

Företagets representant var inte insatt i frågan och hänvisade istället till deras representant i Tanzania. Han lovade dock att ta med sig frågorna och kritiken. Delegationen fortsatte sedan till Sverige där de deltog i flera utåtriktade seminarier i Göteborg, Stockholm och Uppsala samt deltog i rundabordssamtal och möten med forskare, riksdagsledamöter och UD-tjänstemän.

På bilden från vänster: Vanessa Cabanelas, Marja Wolpher, Sheila Rafi, Hallgeir Opdal, Bartolomeu Antonio Armando Henrique, Joaquina Viagem, Antonio Bolacha och Alifa Aide under besöket i Norge. Foto: Linda Nyström

Att Afrikagrupperna ger stöd till denna typ av möten är mycket viktigt då det ger möjlighet för bönder som är drabbade att tala direkt med riksdagsledamöter, företag, investerare och forskare för att föra fram sina krav.

Besöken från Moçambique föregicks av en intensiv diskussion mellan Green Resources och Afrikagrupperna på Facebook, en diskussion som har fortsatt även 2018 och nu också inkluderar de investeringar som företaget har gjort i Uganda. Efter besöket publicerades en

debattartikel i Svenska Dagbladet <https://www.svd.se/plantager-med-trad-slar-ut-afrikanska-bonder> och tidskriften Omvärlden gjorde ett stort reportage om makten över maten där delegationen från Mocambique intervjuas <https://www.omvarlden.se/temasidor/tema-makten-over-maten/>.

Genom stöd från Afrikagrupperna kunde en grävande journalist och en fotograf besöka drabbade områden i norra Moçambique för att samla in flera nya vittnesmål om Green Resources storskaliga trädplantage i norra Moçambique. Detta material har vi i samarbete med *Voices Project* använt för att ta fram ett manus som vi använt på utåtriktade seminarier under turnén kallad *Who has the right to land?* ”Story telling” som metod har gett en närmare kontakt mellan publik och de personer vi talar om när vi pratar landgrabbing. Materialet resulterade också i ett reportage publicerad om Green Resource’s plantage i den spanska dagstidningen *El Pais* och några av de fotografier som togs har visats på Fotografiska museet.

Bonderörelsen UNAC engagerar unga

UNAC har skapat plattformar för unga personer att delta och fatta beslut kring frågor som är avgörande för deras liv och framtid, bland annat på UNACs egen årskongress. I samband med kongressen bildades en ungdomskommitté inom UNAC och 22 ungdomar deltog som representanter för unga småskaliga bönder runt om i Moçambique.

Olga Arlindo Nick är en 27-årig jordbrukare. Hon och hennes familj kommer från provinsen Cabo Delgado i norra Moçambique. När Olga var liten flyttade familjen till en av Maputos förorter. Det är ungefär ett år sen Olga började engagera sig i bonderörelsen och nu är hon med i UNACs ungdomskommitté. UNAC kämpar med att få fler ungdomar aktiva i rörelsen men den urbana livsstilen lockar många unga att drömma sig bort från landsbygden. UNAC vill visa unga att livet som småskalig bonde är ett hållbart alternativ. Men det är inte bara livsstilen som är en utmaning.

Olgas mamma är jordbrukare och har en åker. Olga har länge hjälpt till med arbetet på åkern. Efter ett tag styckade hennes mamma av en bit mark och överlät den till Olga. Sedan dess har Olga sin egen odling. ”En av utmaningarna med att det är få aktiva ungdomar i bonderörelsen är tillgången till mark”, berättar Olga. ”De flesta ungdomar som är engagerade i UNAC är engagerade indirekt genom sina föräldrar eftersom det är svårt för ungdomar att få tillgång till egen mark.” Foto: Mitra Mäki

Småskaligt jordbruk i Sydafrika

ECARP ger stöd till grupper av småskaliga bönder som slutit sig samman för att dela erfarenheter, tips, fröer och plantor. Många av bönderna är fortfarande också anställda på farmar och bor där, men flera har lämnat farmarna och är helt självförsörjande på sitt småskaliga jordbruk.

Under 2017 tränade ECARP 725 småskaliga bönder i agro-ekologisk odling. Av dessa kunde mer än hälften visa upp ökad kvalitet och större kvantitet i sin produktion på bara en säsong.

De flesta av de småskaliga bönderna har också möjlighet att sälja en del av det de har producerat på den lokala marknaden.

Gruppen Masiyakhe skapades 2016, och består idag av nio före detta lantarbetare. Medlemmarna kommer från tre olika områden, de flesta bor på kommersiella gårdar som ligger långt bort från varandra. De träffades via Afrikagruppernas organisation ECARP. Sedan start har gruppen utbytt kunskap, fröer och hantverksmetoder och de har stöttat varandra till att sälja sina produkter på lokala marknader. Idag använder gruppen enbart agro-ekologiska metoder när de odlar. Genom organisationen ECARP har gruppen deltagit i kurser där man får utbyte med andra bönder, samt lära sig mer om alternativ till kommersiellt jordbruk.

Nomilile Madyo är en bonde som idag jobbar småskaligt, tidigare var hon anställd på en kommersiell gård i Östra Kap i Sydafrika. Hon är medlem i gruppen Masiyakhe. Nomilile tycker att det är spännande att medlemmarna kommer från olika områden. Hon gillar att dela idéer och råd. Att prata om problem hon stöter på och att hitta lösningar från de andra medlemmarnas kunskap och erfarenheter. Om någon har problem med skadedjur är det säkert att någon annan har råd att ge. Sist gruppen sågs så fick Nomilile ett mask-te för att använda som organiskt bekämpningsmedel på sina odlingar.

Förut sålde medlemmarna i gruppen sina produkter separat, men sedan de började sälja sina produkter kollektivt i staden Grahamstown har vinsten blivit större. De har skaffat ett bankkonto och börjat att spara pengar. I slutet av året ska de dela upp pengarna mellan sig, det gemensamma sparkapitalet ska gå till att fortsätta gruppens aktiviteter. Det ska sedan täcka kostnader som transport till marknaden, samt ingredienser som socker, olja, jäst och mjöl som de använder för att laga mat, som de sedan säljer.

Förutom att inkomsterna ökat och att gruppmedlemmarna delar tips och erfarenheter är nätverket och samarbetet ett sätt att bevara kultur och identitet och ett försök att få unga att stanna kvar på landsbygden. "Hur kommer vår kultur och vår kunskap att överföras till nästa generation? Nästa generation har redan förlorat en hel del av vår kunskap. Det här är ett sätt att behålla kulturen och vår identitet", säger Nomilile. "Många ungdomar har flyttat till städerna. Men arbetslösheten är för hög. Vi måste prata om vikten av land och mark med nästa generation. Att jobba med marken är ett alternativ.", säger Nomilile. Foto: Mitra Mäki

ADRA och egenmakt i Angola

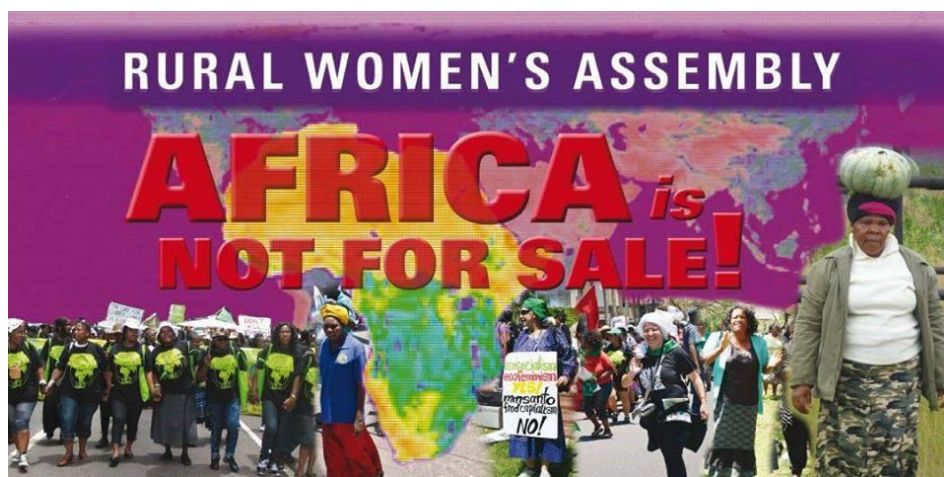
Afrikagruppernas partnerorganisation ADRA är en av organisationerna i Angola som skapar utrymmen där människor i samhället och i synnerhet kvinnor kan diskutera politiska frågor och utmana den lokala makten. Markrättigheter, jordbrukspolitik och landsbygdsutveckling, hållbar lokal utveckling, och kvinnligt deltagande i produktionen är några av de frågor som debatteras.

Kvinnorna som ADRA arbetar tillsammans med får kunskap och tillgång till mikrokrediter eller liknande lokala system. Kvinnornas deltagande i beslutsprocesser och dialogprocesser med lokala institutioner ökar vilket underlättar deras tillgång till offentlig service. En konsekvens av att kvinnor får mer makt både ekonomiskt och i lokalsamhället i stort är att de utmanas och ifrågasätts i sina lokala samhällen ibland med hot och våld som följd. ADRA och kvinnorna själva har dock inga planer på att backa utan är fast beslutna om att fortsätta sitt engagemang och ge plats och makt åt fler kvinnor genom forumen.

Förra året främjade ADRA Benguela två kommunala debatter om könsvåld i Kubal och Ganda i samband med ”16 Days of Activism against Gender based Violence”. Den nuvarande situationen för kvinnovåld diskuterades och de lokala myndigheternas och lokala ledares roll och ansvar togs upp som ett av de viktigaste bidragen för att minska våldet mot kvinnor i samhället.

Rural Womens’ Assembly (RWA) och WoMin på SADC People’s Summit

Parallellt med att SADCs statschefer träffades för att diskutera planer och utmaningar i regionen arrangerades ett SADC ”People’s Summit” där totalt 3000 aktivister deltog. Av dessa var 250 kvinnliga lantarbetare, alla medlemmar i Rural Women’s Assembly från nio länder i södra Afrika. De använde plattformen för att protestera mot *Farmer Input Subsidy Programmes (FISPs)* och de utmaningar kvinnliga lantarbetare möter på grund av dessa. FISP är ett program i samarbete med de stora frö- och kemiföretagen där bönderna i ett första skede får fröer och insatsvaror så som konstgödsel och bekämpningsmedel till ett subventionerat pris. De sparar då sparar inte sina egna fröer och vid nästa sådd måste de köpa insatsvarorna av företagen. Detta menar Rural Women’s Assembly leder till att bönderna hamnar i en beroendeställning till företagen och att ett ohållbart jordbruk utvecklas.

En annan session under samma plattform arrangerades av WoMin och RWA tillsammans. Under två dagar gav sju rörelser från Moçambique, Zambia, Malawi, Tanzania, Madagaskar and Mauritius vittnesmål som de samlat under flera månader. De lyfte upp kampen mot multinationella företag och den globala strukturen som möjliggör för företag att ignorera mänskliga rättigheter utan att behöva stå till svars för det och hur framförallt kvinnor drabbas. Flera hundra kvinnliga aktivister från södra Afrika deltog och ett kraftfullt uttalande ‘*Violence No More! Hloniphani Imizimba Yethu! Respect our bodies!*’ antogs av mötet. Tribunalen som nämns i citatet nedan är en del av kampanjen “Dismantle Corporate Power” som WoMin är med och driver.

”Folktribunalen är ett utmärkt tillfälle för oss i Moçambique att avslöja skadorna och överträdelserna i vårt land. Tribunalen har stor inverkan på vårt arbete i Moçambique. Vi har försökt att gå genom de juridiska system som finns men vi har inte fått något gehör. Därför är denna folktribunal en väldigt viktig plattform för vårt arbete. Till skillnad från en riktig domstol kan vi prata fritt här, vi får stöd och vi behöver inte tänka på att vara klädda på ett visst sätt. Även om tribunalen inte har några lagliga medel att ta till eller kan döma för brott är det en viktig möjlighet att lyfta fall som borde vara riktiga rättsfall.”

Klippt och omformulerat citat av Juliana från Moçambique efter att hon deltagit i folktribunalen. Taget från "Herstory", Feminist Training Report, WoMin 2017

Påverkansarbete kring AP-fonderna och bindande avtal kring mänskliga rättigheter för företag

Afrikagrupperna har i samarbete med nätverket Schyssta Pensioner fortsatt att sätta press på politikerna för att förbättra de riktlinjer riksdagen ger AP-fonderna. I samarbete med vår partnerorganisation groundWork har vi lyft AP-fondernas investeringar i kolgruvor och kolkraftverk i Sydafrika som ett exempel på hur ohållbara de nuvarande riktlinjerna är. Vi har arrangerat seminarium i Almedalen, skickat in remissvar på regeringens förslag och skrivit debattartiklar.

I FN pågår förhandlingar om bindande avtal för företag och mänskliga rättigheter, med fokus på transnationella företag. Kampanjen för att få igenom ett sådant avtal stöts av flera av Afrikagruppernas partnerorganisationer. Afrikagrupperna har pushat på den svenska regeringen att stötta ett bindande avtal och konstruktivt delta i förhandlingarna. Än så länge har Sverige valt att fokusera på den nationella handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter, som tyvärr inte är bindande utan bygger på förväntningar att svenska företag ska agera ansvarsfullt.

Diamanter – Kimberleyprocessen, certifieringen mänskliga rättigheter

Under 2017 har påverkansarbetet tillsammans med Swedwatch och Afrikagrupperna fortsatt för att uppmärksamma förhållanden i diamantindustrin, ett arbete som påbörjades under 2016 med stöd från Fredsmiljonen. Afrikagrupperna har särskilt fokuserat på brott mot mänskliga rättigheter och barns rättigheter i Demokratiska Republiken Kongo (DRK), Angola och Zimbabwe. Vi har haft en positiv dialog med företaget Smycka som visat intresse för att lära sig mer och ta del av den rapport vi tagit fram tillsammans med Swedwatch. Ett möte med UD hölls under våren där rapporten presenterades för avdelningarna; CSR, landspecifikt ansvarig DRK, ansvarig för Kimberleyprocessen, The Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) och Tullverket (som tidigare ansvarat för hela Kimberleyprocessen från svenskt håll). Under samtalen framkom tydligt att Kimberleyprocessen behöver tacklas övergripande och inte som den tulltekniska frågan behandlats som hittills, med fokus på certifikaten. Sverige närvarar sällan på möten som rör Kimberleyprocessen då Sverige representeras av EU i frågan.

Uppföljningsmöten har hållits med EU parlamentariker som tagit frågan vidare inom de gröna i Europaparlamentet. I slutet av 2017 har Afrikagrupperna och Swedwatch sammanställt frågor som via de gröna i Europaparlamentet kommer att lyftas till EU-kommissionen för skriftligt besvarande. Vi fick också förfrågan från EU-parlamentet att hålla ett seminarium. Afrikagrupperna och Swedwatch fortsätter att följa utvecklingen och driva på för en stark svensk linje.

Organisationsutveckling

Afrikagrupperna har också ett program för organisationsutveckling riktat mot våra partnerorganisationer. Målet med detta är att ge ett generellt stöd i att utveckla och förbättra partnerorganisationernas kapacitet att planera, driva och följa upp sin verksamhet. Afrikagruppernas finansiella stöd går till organisationernas hela verksamhet varför det också är viktigt för oss att stärka organisationernas institutionella kapacitet liksom att skapa möjligheter till utbyten, erfarenheter och gemensamma aktioner med likasinnade organisationer.

Afrikagrupperna ser stödet till organisationsutveckling som ett led i att stärka det civila samhället i södra Afrika.

Under året samlade vi partnerorganisationer i Moçambique för att fortsätta den diskussion vi påbörjat 2016 kring erfarenheter och utmaningar inom finansiering och revision etc. Vi diskuterade också de specifika krav som ställs för att kunna ta emot pengar från Radiohjälpens och Afrikagruppernas nya krav kring cashflow som introducerades under 2017. Under mötet deltog förutom relevant personal i Johannesburg också Afrikagruppernas controller, ekonomiansvarig och insamlingsansvarig.

Afrikagrupperna har också gett stöd i olika former till de partnerorganisationer som genomgått större förändringar eller haft specifika behov. En viktig del av Afrikagruppernas arbete är att ge stöd till specifika konferenser och möten, samt möjlighet till erfarenhetsutbyte och samarbeten mellan partnerorganisationerna. I slutet av året samlade Afrikagrupperna nästan alla partnerorganisationer och andra närstående organisationer eller nätverk till en tre dagars konferens där feminism, solidaritet och civila samhällets roll, möjlighet och utrymme diskuterades. Då detta ägde rum samtidigt som makt-övertagandet i Zimbabwe kom denna händelse att prägla diskussionerna under mötet. Solidariteten i rummet var påtaglig och mötesdeltagarna delade det hopp och den oro som representanterna från de zimbabwiska organisationerna kände. Ovissheten var stor kring vad som hade hänt och vad som skulle komma att hända och tillsammans kunde vi erbjuda stöd när det behövdes och dela information så snart den kom. Det blev tydligt för oss alla vilken osäker och instabil miljö många av våra partnerorganisationer arbetar i och hur snabbt förutsättningarna kan ändras.

Afrikagruppernas arbete med att ge stöd till organisationer i sin helhet och till framväxande rörelser, att skapa plattformar för utbyte, diskussion och aktion är en mycket viktig del i att stärka det civila samhället generellt.

Kampen för ett fritt Västsahara

2017 präglades av ett ökat samarbete mellan svenska/nordiska civilsamhällesorganisationer som arbetar med Västsahara och nätverkandet har fortsatt att utvecklas. Inför dialogmöten med Sida/UD har civilsamhällesorganisationer förberett frågor tillsammans och vi tog gemensamt kontakt med riksdagsledamöter för att påverka svenska EU-nämnden att rösta mot EU:s omförhandling av handelsavtal med Marocko.

Organisationerna har också arrangerat seminarier tillsammans. Bland annat i riksdagen tillsammans med riksdagsgruppen för Västsahara; Vad gör Sverige för Västsahara i Säkerhetsrådet? där 90 personer deltog och i Almedalen under rubriken ”Hur förändras svensk inblandning i ockupationen av Västsahara?”.

De frågor som Afrikagrupperna har lyft under året i debattartiklar, seminarier, samtal och sociala medier har varit Sveriges agerande i säkerhetsrådet, Det svaga mandatet för FN:s fredsstyrka (MINURSO), Sveriges minskade bistånd till Västsahara, omförhandlingar av EU:s handels- och fiskeavtal med Marocko och svenska företagsinvesteringar i Västsahara.

I februari deltog 15 personer från Afrikagrupperna, Emmaus Stockholm, Emmaus Åland, Emmaus Björkå, i Sahara Marathon i flyktinglägren i sydvästra Algeriet genom projektet #springförfrihet. Detta för att med egna ögon försöka förstå det västsahariska folkets situation

i flyktingläger, hur är det att födas, leva och dö i ett flyktingläger och för att kunna skapa uppmärksamhet och informera i Sverige om situationen. En av Afrikagruppernas aktivister som sprang loppet intervjuades också i SVT:s morgonprogram där hon fick berätta om varför hon valt att åka till västsahariska flyktingläger för att springa ett maratonlopp.

Runtom i Sverige sprang samtidigt ett hundratal personer i solidaritet med Västsaharas folk. Budskapet från ungdomsorganisationerna i flyktinglägren var entydigt: *"Gå samman i arbetet för Västsaharas frihet och skapa plattformar i FN och EU, gör det möjligt för oss att göra våra röster hörda"*.

Collage sammanställt av Jonas Nilsson Lindberg.

VI HAR SPRUNGIT FÖR VÄSTSABARAS FRIHET

#SAHARAMARATHON

#SPRINGFORFRIHET

För fjärde året i rad samarbetade Afrikagrupperna och Emmaus Stockholm på Urkultfestivalen, med besök från Västsahara, teceremonier, föreläsning, solidaritetslopp och informationsbord nåddes cirka 100 personer om budskapet om ett fritt Västsahara.

Salamo Haman under Urkultfestivalen 2017

Foto: Juan Obregon

Under året har föreningen Västsaharisk Gemenskap i Sverige (VGS) bildats. Den består av västsaharier boende i Sverige och som stödjer det västsahariska folkets kamp för rätt till självbestämmande och självständighet. Samarbetet med VGS genom möten, workshop, planeringar, filmvisningar ger nya kontakter och extra tyngd och legitimitet åt vårt lobbyarbete då det är de som berörs av en fråga också äger den och har rätt till att göra sin röst hörd.

Lokalgrupperna i Göteborg, Uppsala, Ådalen, Gävle och Falun är de grupper som varit mest aktiva i Västsaharafrågan under 2017 och aktiviteterna har varierat från fotoutställning och seminarier till debattartiklar och filmvisning ofta med stor publik och i samarbete med bibliotek.

Medlemsmötet i Göteborg med Västsahara som tema i december 2017 lockade 60 deltagare. Deltagarna fick genom föreläsningar, teceremonier, pärlplatte-arbete och samtal om hur man kan nå ut till media ökad kunskap om situationen i Västsahara. Också årsmötet i Falun hade Västsahara som tema med utställningar om Västsahara, besök av Polisarios representant i Sverige och ett gemensamt uttalande.

Afrikagrupperna har aldrig haft finansiering för sitt arbete med Västsahara utan arbetet har skett helt på frivillig basis. Vi bestämde därför att tillsammans med Emmaus Stockholm och Praktisk Solidaritet att göra en ansökan till Fredsmiljonen för fortsatt arbete med Västsahara under 2018. Detta har vi fått beviljat och kommer därför att kunna lyfta Västsahara ännu mer.

Konsultationer och remisser där Afrikagrupperna bidragit

Under 2017 har Afrikagrupperna bidragit med sin kunskap i många olika sammanhang. Bland annat genom politiska konsultationer och remissförfaranden. Här presenteras några av de sammanhang där Afrikagrupperna har bidragit på olika sätt.

Afrikagruppernas ordförande deltog i två möten med UD om Västsahara och Sveriges roll och Afrikagrupperna initierade ett möte med de enheter på Sida och de svenska civilsamhällesorganisationer som arbetar med Västsahara i syfte att skapa en gemensambild av roller och planer framåt.

Afrikagrupperna har lämnat remissvar till förslaget för nya riktlinjer för AP-fonderna samt gett feedback på regeringens uppföljning av handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter. Vi deltog också i möte med Sveriges CSR ambassadör Diana Madunic angående Sveriges deltagande i FN förhandlingarna om ett bindande avtal om företag och mänskliga rättigheter. Inför dessa förhandlingar skickade vi också ett brev till UD som vi nyligen fick ett svar på från EU- och handelsminister Ann Linde.

I vårt påverkansarbete kring diamanter och Kimberleycertifieringen har vi haft mycket kontakt med Linnea Engström som är EU-parlamentariker för Miljöpartiet.

Riksdagsledamöter från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet kontaktade Afrikagrupperna för att möte angående landinvesteringar, företag och mänskliga rättigheter.

En av Afrikagruppernas temahandläggare medverkade i paneldebatt anordnad av advokatbyrån Vinge om livsmedelsproduktion och det globala matsystemet.

Afrikagrupperna har deltagit i flera möten tillsammans med Concord Sverige på UD och Näringsdepartementet angående handlingsplaner för PGU och Agenda 2030. Vi har deltagit i konsultationer med Agenda 2030-delegationen och gett input till deras skrivelse och kan konstatera att den input vi bidragit med finns med i den slutliga skrivelsen.

Sida, UD och biståndspolitik

Genom ConCORDs jämställdhetsarbetsgrupp har vi bidragit till rapporten *"Hur feministisk är Sveriges utrikespolitik? 2017"* som presenterades vid ett fullsatt Riksdagsseminarium.

Under 2017 har Afrikagrupperna anslutit till dialogforumet Partsgemensamma åtaganden mellan regeringen och civilsamhället. I detta klargörs roller för olika aktörer (t.ex. civilsamhällesorganisation och ambassad) i internationella sammanhang.

Afrikagrupperna var en av de initiativtagande ramorganisationerna till ett dialogmöte med statssekreterare Ulrika Modéer på UD angående civilsamhällesorganisationernas utrymme i biståndsbudgeten och vi deltar regelbundet i de möten som arrangeras mellan svenska organisationer, generalsekreterare och Sidas generaldirektör.

Vi har också deltagit i ett konsultationsmöte på Sida kring konsekvenser av gag-rule och Mexico City Policy.

Lokalgruppers engagemang – utmana maktstrukturer och perspektiv

Enligt Afrikagruppernas strategi för åren 2017–2021 är gräsrotter drivkraften för alla lokala utvecklingsprocesser. Feminism och solidaritet är både värdegrunder och metoder i hur detta förändringsarbete tar sig uttryck. Genom att skapa plattformar för gräsrotter i Sverige och södra Afrika att träffas stimulerar vi långsiktig förändring. Detta gör vi genom seminarier, kurser, utställningar, filmdagar och artiklar samt genom att finnas med i sammanhang där globala utvecklingsfrågor diskuteras och debatteras, inte minst genom våra lokalgrupper.

Afrikagruppernas lokalgrupper är mycket aktiva och det pågår många spännande och intressanta aktiviteter och samarbeten runt om i Sverige. Vi har väsentligt förbättrat synligheten av lokalgruppers aktiviteter på hemsidans kalendariedelar, samt gjort en helrenovering av medlemsdelarna på hemsidan, med nya flikar för lokalgrupper, medlemsnyheter och medlemskap (via autogiro och årsvis).

Under 2017 samordnade sig medlemmar i 10 lokala Afrikagrupper i Sverige på orterna Falun, Gävle, Göteborg, Linköping, Malmö/Lund, Stockholm, Södertälje, Täby, Uppsala, Ådalen och Örebro. Genom gruppernas alla aktiviteter har våra budskap nått omkring 2 400 personer i personliga möten och cirka 56 200 via utskick, sociala medier och media runt om i landet. Nedan följer en sammanfattning samt några nedslag ur lokalgruppers engagemang.

Årsmötet i Falun

Falu Afrikagrupp stod tillsammans med Gävle Afrikagrupp värdar för årsmötet 2017 och bjöd hela organisationen till Falun och Lindsbergs Kursgård för årsmöte. Fokus för årsmötet var Västsahara och mat, mark och fröer. Aliyen Kentaoui, Polisarios representant i Sverige, uppdaterade medlemmarna om det aktuella läget, om hur förtrycket fortsätter i den ockuperade delen under omvärldens tilltagande tystnad. Representanter från Praktiskt Solidaritet och Emmaus Stockholm berättade om den svåra situationen i västsahariska flyktinglägren. Tre olika utställningar om Västsahara gav ytterligare bakgrund. Årsmötet antog ett uttalande med

uppmaning till den svenska regeringen att agera snabbt för Västsahara. Drygt 50 personer deltog i mötet. Falu Fredskör medverkade på lördagskvällen och avslutade med gemensam smittande sång.

Medlemsmötet i Göteborg

I december månad träffades afrikagrupper från Malmö, Linköping, Stockholm, Falun, Umeå och Göteborg för ett medlemsmöte där de aktiva medlemmarna fick tillfälle att träffa representanter för Emmaus Stockholm och Svenska Västsaharakommittén för att både diskutera och lära sig mer om Västsahara. Träffen anordnades av Göteborgs Afrikagrupp och den nybildade föreningen Västsaharisk Gemenskap i Sverige i föreningarnas hus i Göteborg. Brahim Dahane, västsaharisk människorättsaktivist från ockuperade Västsahara, Limam El Jalil, Polisarios representant i Sverige och Lena Thunberg redaktör för Tidskriften Västsahara förmedlade sina kunskaper och erfarenheter. Pärllatte-workshop och västsaharisk teceremoni lockade mest och under produktion av västsahariska flaggor delades många åsikter och funderingar. Mötesdeltagarna gjorde även ett stöduttalande för att stoppa tortyren av de västsahariska politiska fångarna i Gdeim Izik-gruppen, innan det är för sent, adresserat till Marockanska myndigheter och den svenska regeringen.

På kvällen stod panelsamtal om yttrandefrihet och motstånd på schemat där Brahim Dahane tillsammans med Rabab Amidane och Elwali Amidane från VGS och Alex Veitch från RåFILM diskuterade motståndets pris och Sveriges utrikespolitik. Samtalet modererades av Afrah Nasser, flerfaldigt prisbelönt journalist från Yemen. Panelen konkluderade: "Den viktigaste frågan är, vilka är rädda för att folkomröstningen ska få äga rum?"

Gruppfoto från medlemsmötet i Göteborg
Foto: Sanna Ström

I samband med medlemsmötet delade Afrikagruppernas ordförande Nike Dahlskog ut årets Solidaritetspris till Emil Boss, Jarl Keber och Mikael Lindegren, vars engagemang för fackliga frågor på Systembolaget har lagt grunden för kampanjen Rättvis Vinhandel.

Rättvis Handel

Flera av lokalgrupperna har försäljning av Fairtrade-märkta och andra rättvise produkter. Gävle Afrikagrupp har haft en utställning om rooibos-te i Alternativboden Lyktan. Ådalens Afrikagrupp är mycket aktiv arbetet med Fairtrade. De medverkade på en julmarknad i Härnösand och under Urkult-festivalen samt har drivit på för att Härnösand ska bli klassat som en Fairtrade City. Under 2017 mottog Ådalens Afrikagrupp ett diplom från Härnösands kommun för sitt engagemang kring rättvis handel. Uppsala Afrikagrupp deltog i Schysst Jul och sålde fair trade julklappar, samt har i övrigt engagerat sig i bokbord och försäljning av produkter under året.

Engagemanget för mat, mark och fröer groor

Flertalet lokalgrupper engagerar sig för detta ämne och har under året arrangerat filmvisningar, seminarier, mini-läsningar, afterwork, bokbord och fröbyten för att uppmärksamma landgrabbing, matsuveränitet och frörättigheter. Exempelvis medverkade en medlem i Uppsala Afrikagrupp i paneldiskussion i samband med att dokumentären *'Dead Donkeys for No Hyenas'* visades och för andra året i rad anordnade Ådalens Afrikagrupp en föreläsningsserie kring mat, mark och frö på Allsta Gård. I Gävle sattes en mini-utställning med text och bilder upp. I anslutning till utställningen även fanns frökort, fröbokmärken och fröarmband till försäljning, vilket väckte intresse. Göteborgs Afrikagrupp medverkade på en fröbytdag på Botaniska Trädgården med försäljning av frökort. Linköpings Afrikagrupp har under året haft en studiecirkel på temat. Manuset av lantbrukares vittnesmål från norra Moçambique och konsekvenserna av företaget 'Green Resources' trädplantage lästes på Afrikagruppernas årsmöte, hos Uppsala Afrikagrupp och på Urkult-festivalen.

Trädgårdsmässan

I slutet av mars deltog vi i Stockholms Trädgårdsmässa för att lyfta frågan om mark- och frörättigheter. Under tre dagar höll vi 654 samtal med mässbesökare där vi informerade om hur nya lagar hotar tillgången till naturliga fröer, och hur våra partnerorganisationer arbetar för att motverka det. I vår monter byggde vi upp en modell av en traditionell fröbank från Angola, anordnade en frögissartävling och sålde våra fröprodukter från gåvoshopen.

Maria Larsson och Linda Fredriksdotter, Foto: Afrikagrupperna

Insamling och Världens Barn

Alla lokalgrupper bidrar till Södra Afrika-insamlingen genom sitt engagemang, då de flesta aktiviteter också innehåller någon form av insamling, till exempel genom försäljning, lotteri,

aktioner och stödfester. Några lokalgrupper är också stödgrupper till specifika partnerorganisationer. Från och med 2016 är Afrikagrupperna med i Världens Barnkampanjen och medlemmar, lokalgrupper och styrelse tar aktivt del i att mobilisera och erbjuda möjligheter till deltagande i insamlingskampanjen. Majoriteten av Afrikagruppernas 10 lokalgrupper engagerade sig i kampanjen. Förutom att arrangera lotterier och att skramla med bössor, deltog flera lokalgrupper på nya sätt och vidareutvecklade egna idéer för medverkan. Gävle Afrikagrups medlemmar var ute och skamlade under två helger i rad och uppnådde i särklass bäst insamlingsresultat även i samband med skyltning och insamling i butiken Alternativboden Lyktan i Gävle. Tillsammans med våra lokalgruppers insamling bidrog vi med strax över 40 000 kr i insamlade medel. Vi kunde se en tydlig ökning i digitala kanaler och framförallt Swish i år.

Noell 6 år fick mest i sin bössa under skramlingen i Falun. Noell var ute tillsammans med sin mormor Kristina och Jan som tidigare arbetat för Afrikagrupperna i Moçambique. Foto: Monica Lind. Bilden till vänster kommer från Göteborgs Afrikagrupp

Kurser, seminarier, studiecirkel och kultur

Så gott som alla Afrikagrupper har arrangerat flera seminarier under året, ofta i samarbete med universitet, högskolor, studieförbund och andra aktörer.

Falu Afrikagrupp ansvarade för en tipspromenad med frågor kopplade till Afrikagruppernas verksamhet. Gävle Afrikagrupp hade en utställning och information om Afrikagruppernas fokus på mat, mark och fröer. Stockholms Afrikagrupp har arbetat med diamantindustrin och satt upp en fotoutställning i ABF-huset i Stockholm.

Olika former av kulturella aktiviteter är en effektiv form för lokalgrupper att nå ut på sina orter. Detta sker bland annat i form av deltagande i kulturdagar, festivaler och i samarbeten med muséer. Flera grupper, bland andra Södertälje, Ådalen, Uppsala har också arrangerat filmkvällar, filmfestivaler och studiecirkel i samarbete med bland annat ABF och CinemAfrica under året. Uppsala

Afrikagrupp har medverkat i Kulturernas Karneval med bokbord, information och försäljning. Ådalens Afrikagrupp arrangerade Afrika Film, en Filmdag i samarbete med CinemAfrica och

NBV. Linköpings Afrikagrupp har haft en studiecirkel i samarbete med ABF. Andra frågor som har engagerat är handelsfrågor, representation, diskriminering och rasism, hiv och Världsaidsdagen, hbtq-frågor, miljö rättvisa, mark och demokratifrågor samt utvecklingen i södra Afrika i stort. På bilden syns utställningen om fröer som Gävle Afrikagrupp ställt samman, Foto: Irene Eriksson

Partnerbesök

Under året har Afrikagrupperna haft besök från partnerorganisationerna UNAC, Livaningo och Justiça Ambiental. Gästerna hade möjlighet att besöka och delta vid ett flertal av lokalgruppernas evenemang samt vid de seminarier Afrikagrupperna ordnade från centralt håll, bland annat under matsuveränitetsveckan och Afrikagruppernas årsmöte

Södertälje Afrikagrupp

Detta år vill vi särskilt lyfta fram Södertälje Afrikagrupp som i slutet av 2017 bestämde sig för att övergå från aktiv till vilande efter 30 års engagemang och totalt 2 miljoner kronor i insamlade medel till partnerorganisationer i södra Afrika. För att fira det långa och engagerade arbetet bjöds det på tårta, diplom och många historier från förr vid avskedet på Afrikagruppernas huvudkontor i Stockholm.

Under 30 år har det hunnits med en mängd aktiviteter. Från gediget anti-apartheid arbete under slutet av 80-talet, via klädsamling, sortering och försäljning till fokus på informationsspridning och påverkansarbete under 2000-talets. Ett av de mest minnesvärda besöken ägde dock rum redan 1994. En snöig vinterkväll kom Henning Mankell och pratade om sitt engagemang i teaterprojektet 'Teatro Avenida' i Moçambique.

"Han trodde inte det skulle komma några på hans föredrag. Ja, det hade ju varit i läns tidningen att han skulle berätta om teater, bröd och skådespel. Han skrev senare en krönika där han uttryckte sin förvåning att det kom över

40 personer och han hade tänkt "så här ser kärnan i svenskt solidaritetsarbete ut". Vi tyckte det var fantastiskt roligt, säger Barbro Svärd.

Tusen tack för det Södertälje Afrikagrupp! Och tack för all värdefull tid och hårda arbete ni har lagt ned genom åren! Det är tveklöst genom att tillsammans envist fortsätta driva arbetet framåt vi kan hjälpas åt att skapa en rättvis värld. "De är hjältar i mina ögon. Så mycket solidaritetsarbete under så lång tid. Verkligen värda en eloge!", skriver Emil Boss angående blogginlägget som publicerades efter Södertälje Afrikagrups avtackningsfika.

På bilden Södertälje Afrikagrupp, från vänster: Gudrun Gideonsson, Gunnel Bertell, Kerstin Yttergren, Hans Lindqvist, Barbro Svärd och Kajsa Cederblad Wide, Foto: Linda Nyström

Praktikantprogrammet

Under året reste åtta praktikanter till Sydafrika för att arbeta med Afrikagruppernas partnerorganisationer Church Land Programme, groundWork, Surplus People's Project (SPP) samt på vårt regionala kontor i Johannesburg.

Förutom det egna lärande och att praktikanterna är ett stort stöd för Afrikagruppernas och partnerorganisationernas arbete i södra Afrika så bidrar praktikanterna också till vårt

informationsarbete och vår kommunikation till medlemmar, lokalgrupper och nya målgrupper. Detta genom att koordinera egna infoprojekt så som:

Sydafrika om miljö, återvinning, mark- och demokratifrågor. Simon Johansson och Ludwig Bengtsson Sonesson som gjorde praktik på Church Land Programme (CLP) respektive groundWork höll tre workshop-föreläsningar. Den första för Gävle Biståndsgrupp och Gävle Afrikagrupp, vilket nådde en grupp på 15 sedan tidigare engagerade aktivister. Den andra var en heldag med två sessioner på Ljungskile Folkhögskola utanför Göteborg där sammantaget 30 yngre studenter ställde många intressanta frågor.

Seminarium: Rätten till mat, mark och fröer. Emma Söderström och Aina de Guia Eriksson som gjorde praktik på Surplus People's Project (SPP) om landgrabbing, matsuveränitet, kolonialhistoria och orättvis fördelning av resurser. 45 personer deltog genom de två seminarierna på Stockholms Universitet och hos Association of African Affairs (AAFRA) i Lund samt föreläsning hos Uppsala Afrikagrupp.

Utbytesprojekt 'Interactive workshop with youth' Alice Binti Mutambala och Ibsa Kekeba som gjorde praktik på Afrikagruppernas regionala kontor samordnade ett utbytesprogram mellan ungdomar i Johannesburg och ungdomar i en Stockholmsförort i syfte att minska gapet mellan studenter i två olika delar av världen. I varje skola hölls gruppdiskussioner och övningar som gav ungdomar en plattform för att diskutera frågor kring rasism, fördomar och diskriminering. 28 brev med personliga berättelser och erfarenhet utbyttes.

Film om kolindustrin i Sydafrika del av kampanjen #schysstapensioner samt blogginlägg om konsekvenserna för befolkningen som bor i områden nära kolutvinning baserat på intervjuer med Highveld Environmental Justice Network (HEJN) och groundWorks film 'The Bliss of Ignorance'. Dessa producerades av Ludwig Bengtsson Sonesson och visade på AP-fondernas baksida. I skrivande stund har videon delats 38 gånger och setts av ca 2000.

Urkuftfestivalen. Thea Holmlund och Marit Mevold hade sin praktikperiod under våren på Afrikagruppernas regionala kontor. Efter hemkomst valde de att engagera sig under Urkuftfestivalen där de sålde Fair Tradeprodukter, anordnade tipspromenad kring mat, mark och för och satte flera mini-läsningar om landgrabbing och Green Resources

Från vänster till höger; Ibsa Kekeba (regionala kontoret), Alice Mutambala (regionala kontoret), Aina Eriksson (SPP), Hassan Mao (f.d. praktikant, nu Afrikagruppernas styrelse), Ludwig Bengtsson Sonesson (groundWork), Emma Söderström (SPP) och Simon Johansson (CLP).
Foto: Sanna Ström

Thea och Marit på Urkuftfestivalen
Foto: Sanna Ström